

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۳:۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۱۰ / ۲۳	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۵		اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی	

ردیف	سؤالات	نمره
۱	با توجه به ابیات زیر، به سؤالات داده شده، پاسخ دهید: الف) عشق و درویشی و انگشت نمایی و ملامت ب) امشب ای ماه به درد دل من تسکینی الف) کدام یک از ابیات بالا، می تواند «مطلع» یک «غزل» باشد؟ چرا؟ ب) هجای آخر واژه «همسایه» را با علامت خاص خود نشان دهید.	۰/۷۵
۲	قالب «چهار پاره» از چه هنگام، رواج یافت؟	۰/۲۵
۳	دو مورد از عمده ترین درون مایه های شعر «نیمایی» را بنویسید.	۰/۵
۴	هر یک از کلمات مشخص شده بیت زیر، کدام یک از «پایه های تشبیه» هستند؟ «از بس که کوته است و سیه زلف یار من گویی که روز من بود و روزگار من»	۰/۵
۵	در بیت «دست از مس وجود چو مردان ره بشوی تا کیمیای عشق بیایی و زر شوی» الف) در اولین تشبیه موجود در مصراع دوم، کدام یک از «پایه های تشبیه» حذف شده اند؟ ب) این نوع «تشبیه» چه نامیده می شود؟ پ) یک تشبیه دیگر همانند این نوع تشبیه، در بیت بیابید.	۱
۶	با توجه به بیت های زیر، «مشبه به» را در «تشبیه مرکب» مشخص کنید. الف) در خم زلف تو آن خال سیه دانی چیست؟ ب) زلف تو مگر جانا امید و نیاز است نقطه ی دوده که در حلقه ی جیم افتاده است زیرا که چنین هر دو سیاه است و دراز است	۰/۵
۷	یک تشبیه «بلیغ اسنادی» بنویسید که واژه ی «دانش» مشبه آن باشد.	۰/۵
۸	در بیت «چو تنها ماند ماه سرو بالا الف) «لؤلؤ» استعاره از چیست؟ ب) در مصراع اول، یک استعاره ی «مصرحه» بیابید.	۱
۹	«استعاره های» موجود در ابیات زیر را بیابید و نوع هر «استعاره» را بنویسید. الف) ای ابر بهمنی نه به چشم من اندری ب) قضا چون زگردون فرو هیشت پر تن زن زمانکی و بیاسای و کم گری همه زیرکان کور گردند و کر	۱
	«ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم»	

باسمه تعالی

ردیف	سؤالات	نمره
سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی رشته: ادبیات و علوم انسانی ساعت شروع: ۳۰:۱۰ صبح مدت امتحان: ۹۰ دقیقه		
سال سوم آموزش متوسطه تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۱۰ / ۲۳		
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۵ اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		
۱۰	جمله ای بنویسید و در آن، واژه ی « سر » را در مفهوم « مجازی » به کار برید.	۰/۵
۱۱	در عبارت « بر صفرای خویش بر نیامدم » کدام کلمه، در مفهوم مجازی به کار رفته است؟ نوع «علاقه» ی آن را بنویسید.	۰/۵
۱۲	با توجه به مصراع زیر: « این دم شنو که راحت از این دم شود پدید» الف) واژه ی مشخص شده، مجاز از چیست؟ ب) «قرینه» ی آن کدام است؟	۰/۵
۱۳	در بیت های زیر، «کنایات» را مشخص کنید و مفهوم هر «کنایه» را بنویسید. الف) از مکافات عمل غافل مشو ب) دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای پ) سرم به دنیی و عقبی فرو نمی آید گندم از گندم بروید جو ز جو فرشته ات به دو دست دعا نگه دارد تبارک الله از این فتنه ها که در سر ماست	۱/۵
۱۴	تکرار کدام «صامت» و «مصوت» در مصراع زیر، سبب پیدایش «واج آرای» شده است؟ «خیال خال تو با خود به خاک خواهم برد»	۰/۵
۱۵	در بیت زیر «سجع» ها را بیابید و نوع آنها را بنویسید. «دلبر که جان فرسود از او، کام دلم نگشود از او نومید نتوان بود از او، باشد که دل داری کند»	۱
۱۶	در هر یک از بیت های زیر، میان کدام کلمات «جناس» به کار رفته است؟ نوع هر «جناس» را بنویسید. الف) صاف های جمله عالم خورده گیر ب) موج ها خوابیده اند آرام و رام پ) نالم ز دل چونای من اندر حصار نای همچو دُردِ دُردِ دین جستیم، نیست طبل طوفان از نوا افتاده است پستی گرفت همت من زین بلند جای	۲
۱۷	در کدام یک از بیت های زیر «ترصیع» وجود دارد؟ دلیل خود را بنویسید. الف) چرخ ارچه رفیع خاک پایت ب) ما چو ناییم و نوا در ما زتوست عقل ارچه بزرگ طفل راحت ما چو کوهیم و صدا در ما زتوست	۰/۵
۱۸	در مصراع دوم بیت زیر، یک آرایه ی «مراعات نظیر» بیابید و مشخص کنید تناسب واژه ها، از چه جهت است؟ «بسی تیر و دی ماه و اردیبهشت برآید که ما خاک باشیم و خشت»	۰/۵
۱۹	در بیت زیر آرایه ی «تلمیح» را مشخص کنید و دانسته ی مورد نظر خود را بنویسید. «پدرم روضه ی رضوان به دو گندم بفروخت من چرا ملک جهان را به جوی نفروشم»	۰/۷۵
«ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوم»		

باسمه تعالی

مدت امتحان : ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۳۰ : ۱۰ صبح	رشته : ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان : ۱۳۸۵ / ۱۰ / ۲۳		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۵	

ردیف	سوالات	نمره
۲۰	در عبارت «سخن در میان دو دشمن چنان گوی که اگر دوست گردند، شرم زده نباشی» میان کدام واژه ها «تضاد» است؟	۰/۲۵
۲۱	در بیت «روی و چشمی دارم اندر مهر او الف) «لف ها» را نشان دهید. ب) چه نوع «لف و نشری» در بیت، وجود دارد؟	۱
۲۲	در عبارت زیر چه آرایه‌ی ادبی وجود دارد؟ دلیل خود را بنویسید. «روشنی را بچشمیم»	۰/۵
۲۳	با توجه به بیت زیر، به سوالات داده شده، پاسخ دهید. «روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد الف) کدام واژه، دارای «ایهام تناسب» است؟ ب) معانی مختلف آن را ذکر کنید. پ) کلمه‌ی دارای «ایهام تناسب» با کدام واژه در مصراع دوم «تناسب» برقرار کرده است؟	۱
۲۴	برای مثال زیر، یک علت ادبی بنویسید. «حرکت رود به سوی دریا»	۰/۵
۲۵	در ابیات زیر، هر یک از آرایه های «اشتهاق، اغراق، تصدیر، تضمین و تناقض» را بیابید. الف) عصا برگرفتن نه معجز بود ب) هرگز وجود حاضر غایب شنیده ای؟ پ) گر برگ گل سرخ کنی پیرهنش را ت) گل خندان که نخندد، چه کند؟ ث) بهر این فرمود رحمان ای پسر همی ازدها کرد باید عصا من در میان جمع و دلم جای دیگر است از نازکی آزار رساند بدنش را عَلَمٌ از مُشک نیندد، چه کند؟ كُلُّ یَوْمٍ هُوَ فِی شَأْنِ اِی پسر	۲/۵
	«موفق باشید»	جمع نمره
		۲۰

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۱۰ / ۲۳
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۵	اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
	ضمن احترام به نظر همکاران ارجمند، راهنمای تصحیح، تقدیم می شود.	
۱	الف) بیت «ب» (۰/۲۵) دلیل: زیرا، این بیت «مصرع» است. (یا: به این دلیل که «مطلع» غزل باید «مصرع» باشد.) (۰/۲۵) ب) U (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲	پس از مشروطیت (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳	عشق، سیاست، اجتماع. ذکر دو مورد، هر مورد (۰/۲۵)	۰/۵
۴	کوتاه: وجه شبهه (۰/۲۵)، روز من: مشبه به (۰/۲۵)	۰/۵
۵	الف) ادات تشبیه (۰/۲۵) وجه شبهه (۰/۲۵) ب) تشبیه بلیغ اضافی (۰/۲۵) پ) مس وجود (۰/۲۵)	۱
۶	مشبه به: مصراع دوم بیت «الف» (یا «نقطه‌ی دوده که در حلقه‌ی جیم افتاده است») (۰/۵)	۰/۵
۷	دانش چراغ است. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۸	الف) لؤلؤ، استعاره از اشک است (۰/۵) ب) ماه (۰/۵)	۱
۹	الف) ابر بهمنی (۰/۲۵) ← استعاره‌ی مکنیه از نوع تشخیص است. (۰/۲۵) ب) قضا (۰/۲۵) ← استعاره‌ی مکنیه (۰/۲۵)	۱
۱۰	«سرم درد می کند.» (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۱	«صفرا» (۰/۲۵) «علاقه» ی آن: «سببیه» (۰/۲۵)	۰/۵
۱۲	الف) واژه‌ی «دم»، مجاز از «سخن» است. (۰/۲۵) ب) «قرینه» ی آن: شنو (۰/۲۵)	۰/۵
۱۳	الف) کنایه: گندم از گندم بروید جو ز جو (۰/۲۵) مفهوم کنایی: هر عملی نتیجه‌ی خاص خود را دارد. (یا: هر عملی را عکس العملی است؛ کار خوب، نتیجه‌ی خوب و کار بد، سرانجام بد دارد.) (۰/۲۵) ب) کنایه: پای لغزیدن (یا: بلغزد پای) (۰/۲۵) مفهوم کنایی: خطا و اشتباه کردن (منحرف شدن، دچار مشکل شدن) (۰/۲۵) پ) کنایه: سرفرود نیامدن (یا سرم به دنیی و عقبی فرو نمی آید) (۰/۲۵) مفهوم کنایی: تسلیم نشدن (خاضع نشدن) (۰/۲۵)	۱/۵
	«ادامه در صفحه‌ی دوم»	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۱۰ / ۲۳
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در ۵ ماه سال ۱۳۸۵	اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۴	صامت «خ» (۰/۲۵) مصوت بلند «أ» (۰/۲۵)	۰/۵
۱۵	«فرسود» و «نگشود» (۰/۲۵) ← نوع سجع: «متوازی» (۰/۲۵) «فرسود» و «بود» یا «نگشود» و «بود» (۰/۲۵) ← نوع سجع «مطرف» (۰/۲۵)	۱
۱۶	الف) دُرد و دَرَد (۰/۲۵) ← نوع جناس: ناقص حرکتی (۰/۲۵) ب) «آرام» و «رام» (۰/۲۵) ← نوع جناس: ناقص افزایشی (۰/۲۵) پ) «نای» و «نای» (۰/۲۵) ← نوع جناس: تام (۰/۲۵) «نای» و «جای» (۰/۲۵) ← نوع جناس: ناقص اختلاقی (۰/۲۵)	۲
۱۷	در بیت «ب» ترصیع وجود دارد. (۰/۲۵) زیرا همه‌ی سجع های موجود در بیت «ب» متوازی است. (یا چون واژه های دو مصراع در تقابل با یکدیگر، یا تکرار هستند و یا سجع متوازی دارند.) (۰/۲۵)	۰/۵
۱۸	«خاک» و «خشت» مراعات نظیر دارند (۰/۲۵) تناسب آنها از نظر «جنس» است. (۰/۲۵)	۰/۵
۱۹	مصراع اول بیت «تلمیح» دارد. (یا پدرم روضه‌ی رضوان به دو گندم بفروخت) (۰/۲۵) اشارتی است به ماجرای گندم ممنوعه خوردن حضرت آدم (ع) و رانده شدن او از بهشت. (۰/۵)	۰/۷۵
۲۰	«دشمن» و «دوست» با هم متضادند. (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲۱	الف) روی (۰/۲۵) چشم (۰/۲۵) ب) لف و نشر مشوش (به هم ریخته) (۰/۵)	۱
۲۲	حس آمیزی (۰/۲۵) زیرا: دو حس «بینایی» و «چشایی» با یک دیگر، آمیخته شده است. (۰/۲۵)	۰/۵
۲۳	الف) آیت (۰/۲۵) ب) معانی مختلف آن: ۱- نشانه (۰/۲۵) ۲- آیه‌ی قرآن (۰/۲۵) پ) تفسیر (۰/۲۵)	۱
۲۴	حرکت رود به سوی دریا، برای رسیدن به کمال است. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۲۵	الف) تصدیر (۰/۵) ب) تناقض (۰/۵) پ) اغراق (۰/۵) ت) اشتقاق (۰/۵) ث) تضمین (۰/۵)	۲/۵
	«خسته نباشید»	جمع نمره
		۲۰